

Zvezek 19.

Letnik III.

SLOVENKA
GLASILO
SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Izdajatelj in odgovorni urednik

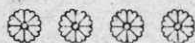
Fran Godnik.

V TRSTU, 1899.

Lastnik konsorcij lista »Edinost«. — Natisnila tiskarna
konsorcija lista »Edinost«.

„Slovenka“

Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v Trstu kakor priloga „Edinosti“ vsako drugo soboto.

Naročnina znaša za vse leto 3 gld.; za naročnike »Edinosti« pa 2 gld.; posamezne številke se dobivajo v Trstu v tobakarni g. Lavrenčiča na trgu della Caserma po 12 kr. — Rokopisi naj se pošljajo uredništvu »Slovenke«, naročnina pa upravništvu »Edinosti«, ul. Molino piccolo št. 3.

Vsebina 19. zvezka:

Kristina: Spomini — pesem. — J. Potapenko: Brez boja. — Benkovič: Zadnja borba — pesem. — Ivan Hoič: Rusija. — Etbin Kristan: Pristna ženska potrebuje ljubezni za življenje. — Zorana: Kaj hočeš? A. Križ: Babičina skrb. — Benkovič: Iz poezij Lermontova. — pesem. — Književnost in umetnost. — Razno. — Doma.

Zaloga in tovarna
pohištva vsake vrste

od

ALESSANDRO LEVI MINZI v TRSTU

Piazza Rosario št. 2. (šolsko poslopje)

Bogat izbor v tapetarijah, zrealih in slikah. — Ilustriran cenik gratis
in franko vsakemu na zahtevo. **Cene brez konkurence.**

Predmeti postavijo se na brod ali železnico, brez da bi se za to kaj
zaračunalo.

Gričar & Mejač
Pisarnice (Slovene) ulice št. 9
Ljubljana

priporočata svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek

v vsaki velikosti

👉 po najnižjih cenah. 👈

— MIČNE NOVOSTI —

v konfekciji za dame.

👉 Ceniki zastoj in franko. 👈

Odlikovan fotografski atelier

A. Jerkič

— v Gorici — Travnik št. 11, —

prevzema vsa v fotografsko stroko spadajoča dela. Krasno dovršene
fotografije v naravni veličini 10—15 gld. po vsaki poslani fotogra-
fiji; družinske in druge skupine, razglede.

Manjše fotografije od 1—3 gld. 6 komadov z neprekosljivo, umet-
niško dovršenostjo izdelane na vse mogoče papirje, na porcelan,
žido, platno itd.

Razglednice, lepše kakor vse dosedanje 20—25 gld. tisoč.

Pri našem upravnistvu je dobiti:

AUGUST ŠENOVA:

„Čuvaj se senjske roke“

krasna povest znamenitega hrvatskega pisatelja v slovenskem prevodu.

Komad 35 kr., po pošti 5 kr. več.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 19.

V Trstu, 23. septembra 1899.

Letnik III.

Spomini.

I.

Plasček ogrnila,
k oknu sem stopila,
k lepemu sem ljubcu
tesno se privila.

Zakrivali naji
solčnih rož so listi,
varovali naji
zlobne so zavisti.

Luna z pajčolanom
obraz je zastrla,
sramožljivo doli
raz neba je zrla.

Tejam pa v očescih
solze so visele,
skrivno so ljubezen
morda razumele ...

II.

„Ne boj, ne boj se, ljubica,
v slovo poljubeč daj,
v rokah ti mojih varna si
kot bila si nekdanj!

Strah tebe ni bilo ljudij —,
ne dneva — ne noči,
zakaj pa danes se bojiš,
pred kom trepečeš ti?“

„Pošasti, glej, se bližajo
kako strašne — blede,
in z poželjivimi očmi
že gledajo na me.

Ko ti me zopet zapustiš,
ah, grozen njih je srd,
pošasti me zavijejo
v mrliški črni — prt.

Pošasti — dnevi, leta so
ko jaz brez te živim —
teh dnij, teh let, oh ljubeč moj,
se jaz tako bojim ...“

K ristina.

Brez boja.

Povest. Ruski spisal J. Potapenko. Prevel V etušekov.

(Dalje)

»Bogam!« rekel je Mornev, nalahno sklonivši glavo.

Mihael Antonovič je zaploskal z rokama.

»Izvrstno!« je vskliknil vesel. »Olgica bo na razstavi!

Sleherni dan bom hodil tja gledat jo. Nadejam se, da meni kot roditelju te misli dovolijo gledati zastoj, a?«

Vsi so se zasmejali. No Volonski je kmalu za tem umolknil, in njegov obraz je postal nekam tužno - resen. Neopaženo je bil zginil v sprejemno sobo ter sedel na svoje prejšnje mesto. Olga Mihajlova je to kmalu zapazila in prišla k njemu.

»Zakaj ste mahoma onemeli, odstranili se in postali turobni?« je vprašala ona.

»Veste kaj, jaz mislim, da iz tega ne bo nič!« je menil Volonski.

»Zakaj?«

»Ker se je tako lahko udal. Ako bi jaz tako dolgo imel opraviti s sliko, ljubil bi jo in če bi mi rekli, pustite jo in naslikajte drugo, ne vem... Ne vem, kako bi jo zapustil, stepel bi se. A on pa, kakor da ste mu rekli: vam se ne poda ta mehak klobuk, odložite ga in se pokrijte s kotličem. »Udajam se!« In nikake borbe, nikakega ugovora. Kakšen umetnik je to! Kakšen poklic je to? In ako mu je ugajal sklep, zakaj je potem tako ravnodušen? Ni ne navdušenja in ni razburjenja! Ničesa... Slikati svojo ljubljeno devojko -- da, to je velik užitek! Ta ideja bi ga morala pretresti, vspodbosti in vneti ga... Ne, nič ne bo...«

»Kako se razburjate, Vladimir Aleksjejevič!« je dejala ona s toplim sočutjem v glasu.

»Morda vi tega ne umejete, ne čutite?«

»Umejem in čutim.«

Pomolila mu je roko, kojo je on gorko stisnil.

»Zaigrajte karsibodi, le kaj burnega, šumnega in svobodnega!« je rekel. »Vedite, da vas ne bode poslušal knjigovodja, a... skoro umetnik!...«

»Skoro?« je izpregovorila ona smeje, ter sedla za glasovir!

»Skoro, zato ker pristen umetnik ne bi zahajal vsaki dan v pisarno ter se pečal z mrtvimi številkami.«

Zadoneli so zvoki Mendelsonovih »Pesmi brez besed«. Olga Mihajlovna je igrala z ognjem in z znatno silo. Ona je strastno ljubila glasbo ter se resno pečala, obiskuje glasbeno šolo.

Volonski je stal tik glasovira in, poslušajoč, istočasno gledal na njo. Ugajalo mu je, kako sta ji med igranjem plamteli očesi in se rdečili blede lici, kako se je vsa ravznela in živela s temi burnimi zvoki. —

Z veseljem jo je opazoval, in ona je to čutila.

»Čudna nrav je v tem dekletu«, si je mislil — »živa, goreča, iskrena, umetniška! Zakaj jo dobi Ivan Petrovič, ta prozajnik s kistom v roki? Zakaj je on umetnik? Zakaj nisem jaz in zakaj mi — ogromna večina — ne razvijamo v sebi onih zmožnosti, katere nam kipe v duši, ampak one, v katere nas poziva slučajnost — rojstvo, položaj, sredstva, okusi rodbine, praktični računi? In to dela iz nas ničle... kajti v moji duši kipi žila, jaz čutim te zvoke, razumem, kaj isti govore... Zrem v oči temne dekletu ter vidim njene občutke, njeno razvnetost... Morebiti sem jaz rojen umetnik, slikar, a napravili so iz mene knjigovodjo. To bi bilo za Ivana Petroviča, on naj bi bil knjigovodja«...

»Zaigrajte nam polko!« oglasilo se je mahoma med durmi. To je bil glas Morneva. »Zapleševa z Marijo Gjorgjevno! Videli boste, kakšen parček bo to!«

Volonski ga je pogledal nevoljen. Olga Mihajlovna je pretrgala komad in, povesevši oči, začela leno ter hladno igrati polko.

Ob najstjuri uri sta Volonski in Mornev stopila na ulico.

Noč je bila mrzla. Pal je bil novi sneg ter škripal pod nogami. Sveži vzduh je bil tih; na ulici, oddaljeni od centra, ni bilo videti gibanja. Trgovec v belem predpasniku in gologlav je zapiral ovočno prodajalnico. Na razpotju so stale fijakarske sani, konj je povetil glavo, voznik je spal, do nosa zarit v plahto.

»Sprehajajva se še malo!« je rekel Mornev. »Mislim, da ni še pozno!«

Volonski ni odgovoril ter korakal vstric njega.

»Kaka čudna fantazija je prišla Olgi Mihajlovni!« je dejal ta.

»Ali ti ni všeč?« je vprašal Volonski

»Ne rečem, da mi ni všeč, a kako opustiti sliko, katero sem dolgo slikal, in katera je malone izgotovljena?«

»Pa saj se ti ni posrečila!...«

»Kako se mi ni posrečila? Vse podrobnosti odlično izdelane. Sam si to priznal.«

»Hm . . . Podrobnosti! Kaj pa so vredne tiste podrobnosti, kadar ni v njih duše? . . .«

»Ti, Vladimir, tirjaš od umetnosti neke nemogoče stvari!« je dejal Mornev srdito. »Po mojem umetnost ni ničesar drugega, nego rob prirode, njen jek! . . .«

»Nu«, je vskliknil Volonski ter oporekajoč stresel z glavo, »če bi jaz bil slikar ter bi bil takega mnenja o slikarstvu, obesil bi se že davno od sramote, od ponižanja! Umetnost ni sužnja, a stvariteljica. Ista tvori svojo prirodo na platno s kistom ter vdihne v svoj umotvor živo dušo . . . Vrag vedi, zakaj me tako jezi, da sem popustil slikanje! Saj veš, v gimnaziji sem delal z uspehom. Mene je zelo hvalil Lukonov, učitelj risanja in slikanja. Se še spominjaš mojih slik, bolje, karikatur učitelja latinščine, radi katerih sem tri dni sedel v zaporu? Kako je bilo vse to živo! Morda bi bil iz mene postal slikar! In konečno, jaz bi ne bil suženj prirode, a bil bi umetniški njen stvaritelj. In ne bi bil knjigovodja; kaka sreča ne biti knjigovodja! . . .«

Mornev je med to govorico neprestano stresal z glavo.

»Čuden človek, čudak ti!« je rekel. »Štiriindvajset let brojiš, pa sodiš kakor deček. V tebi je precej veliko negotovosti, nastalnosti, razburjenja. Ti si na primer nezadovoljen s svojim stanom, med tem ko te isti zanesljivo, pošteno redi. Najpoglavitnejše v življenju je — osebna gmotna neodvisnost. Ti izpolnjuješ svoje dolžnosti ter si v vseh ostalih odnošajih neodvisen. Zavidam te, a ti si nezadovoljen . . .«

»Ti me zaviđaš! Ti? Slikar zaviđa knjigovodjo?« je vskliknil začudeno Volonski. »Jaz na tvojem mestu pa bi s prezirljivo uljudnostjo zrl na takega težaka, ki si služi svoj kruh z nekakimi računi! A ti me zaviđaš! . . .«

»Čuj, pustiva to neumnost! Povej mi raje: od česa bodem živ, ako opustim ostalo slikanje ter se lotim Olginega portreta?«

»Hm . . . Glej idejo!« vskliknil je radostno Volonski. »Uči me risanja, a jaz ti plačam; kajti elementarna pravila znam, seznaniti se mi je le s tajnimi barv, pa še s perspektivo. Pojde?«

»Čudna ideja, no pojde, ako hočeš!«

»Kedaj pričneš slikati Olgo Mihajlovno?«

»Jutri kupim platno, je zanesem k njim, pa tudi vse drugo, česar potrebujem. Delala bodeva v kabinetu. Mihael Antonovič nama ga z veseljem odstopi! No jaz mislim, da utegnem tudi »Jutro« dovršiti ter pošljem na razstavo obe . . . kako meniš?«

Volonski ga ni poslušal. V glavo se mu je vtepla neka važna misel, in bil je od iste ves prešinjen. Doma je dolgo hodil po sobi, razburjen, nervozen in potem ni mogel zaspati do jutra.

III.

Volonski je do cela izpremenil svoje življenje. Prej je živel brezskrbno ter brezposelno tratil prosti čas, katerega je imel mnogo. Vstajal je pozno, četrť ure predno je šel v službo, a po obedu se je vlegel na divan in se valjal do večera. Večer, ako ga ni prebil pri Oznobinih, minil je v kaki restavraciji srednje vrste, kjer je sedel po cele ure pri vrčku piva ali poredkoma v gledišču. Prve dneve meseca, ko je imel denarja, si je privoščil šumne zabave, hodil z večjo družbo ven iz mesta. Ta družba je obstojala iz ljudij, njemu povsem tujih, s katerimi se je bil spoznal v pisarni ali v gostilni. Od vsega tega ga je bolela glava, ali ponavljal je isto vsaki mesec iz navade in zato, ker si ni vedel ali ni hotel poiskati česa boljšega, zanimivejšega in poštenjšega. No, da je le čas minil neopaženo ter šumno, to mu je bilo glavno. Mornev ga je kregal. Rekel je, ali ga ni sram živeti tako brezmiselno, ko ima vendar sposobnosti, katere bi lahko negoval. Pri tem je Mornev mislil na okolščine, ko je Vladimir še kot deček mnogo čital ter rad sedel pri knjigi. Ali nikakor mu ni prišlo na misel, da ima Volonski prav za prav le sposobnosti za slikarstvo.

Odslej je Vladimir Aleksjejevič vstajal rano, takoj prisedel k delu, ne izpustivši iz rok svinčnika do tedaj, ko je trebalo iti v pisarno.

»Ti si preveč marljiv, Vladimir!« govoril mu je polužaljivo Mornev. »Preveč!«

»Nemara to škoduje uspehu?« je vprašal Volonski.

»Zelo mogoče. Ljudje, delajoči s tako vnemo, niso zanesljivi. Oni ne delajo iz notranjega nagiba do dela, marveč vsled nekakega trenutnega razsvetljenja, kakor da bi zavel tak veter. No veter se obrne, vleče na drugo stran, in oni opustijo delo. Vsako delo zahteva rednosti.«

»Nu, kaj pa še!« je odvrnil Volonski smeje se ter molče delal dalje.

Mornev mu je posvečal jutro, razlagajoč tehnični del in kazoč mu praktični. Nekoč, zbudivši se in stopivši v delavnico, je zasačil Volonskega za stojalom. Pristopil je bliže ter zagledal zapričeto delo z bojami.

»Pač lahko zanesljivo rečem, da ti ne boš nikdar slikar!« je menil Mornev malce nevoljen.

»Kako to?«

»Da, ker se ti vedno kam mudi! Je-li možno s tvojim znanjem lotiti se slike? Hm... Guriya Samojloviča poskušaš naslikati, a to je senca Mišujkina!...«

Volonski se je zasmeljal.

»Spoznal si vendar? To je vse, česar mi je trebalo. Pomniš tisto epizodo? To je menda bilo pred dobrimi dvanajstimi leti. Guriy Samojlovič, kot nadzornik, je zalotil Mišujkina pri kajenju tobaka, a Mišujkin ga je začel prepričevati, da mu je doktor ukazal kaditi zbok neke nosne bolezni, in verjel je. Poglej, ni li dosti glup moj Guriy Samojlovič?«

»Nenavaden spomin imaš, to je res. Ali kaj je to za slika? Bog moj! Ta noga, na primer, je krajša od one, a prsti desne roke so kakor ozebli... Tako ne gre, Vladimir Aleksjejevič! In vsa njegova postava je nepravilna...«

»No sličen je, sličen?«

»Kolikor toliko...«

»Je živ?«

»Lice je živo. Ves je, z vso njegovo neumnostjo!...«

»Nu, popolnoma sem zadovoljen, popolnoma!... Samo to sem hotel.«

Pomazal je s čopičem parkrat po platnu, in vsa podoba je izginila pod žolto bojo. Mornev je vskipel in jel strogo grajati lahko-miselnost Volonskega. Ako se je lotil slike in narisal figuro, trebalo bi mu vsaj mesec dnij popravljati na njej netočnosti in pogoške, in tedaj bi nekaj bilo.

»Ne, to je dolgočasno!« je rekel Volonski. »Kadar me ti podučuješ, tedaj se čutim učenca ter se dolgočasim zato ker — priznaj, veselo ni neprenehoma čepeti nad tekniko. No, ker sem pa naslikal sličico, čeprav ničevno, ne moram več tako. Dosegel sem zaželjeni efekt in to mi je dovolj. Je-li lepo, pustim, evo vam slike; ako je slabo, tedaj jo zamažem, to je vse.«

(Dalje prihodnjič.)

Babičina skrb.

Intimna slika. — Češki spisal A. Križ; preložil A. I. Benkovič.

I.

»ospa Rybova, babica svetlolase davkarjeve Aude, je sedela na dolgi klopi in slastno srkala iz velikega, modro pisanega lonca sveže pinjeno mleko. Njene motne oči so se zadovoljno smehljale in s celega obraza ji je odsevala idilska sreča. —

Kako krasno se je sedelo tukaj na hladnem, proti severu ležečem hodniku, ko je skozi odprto okno prihajal ropot parne mlatilnice, soparni dih avgustovega popoldne in prijetna vonjava sena. Prosti selski vzduh ji je energično od vseh strani prodiral v dušo, oboleli od neprestanega ropota praških ulic, in stara gospa, jasno čuteč priproste čarobnosti polno izpremembo, se je blažena kar zvijala v teh gorkih dneh kakor v mehki, topli postelji po dolgem potovanju v mrazu.

»Ali boš še pila?« jo je vprašala gospa Hallova, njena hči, nazaj pomaknivši ruto, ki ji je preko las zdrsnila na čelo, čez pinjo sklonjena urno lovila v pinjencu rumene kosce masla ter z rokami, do komolcev golimi, pripravljala podolgaste kepe.

»Le dekletu daj...« je rekla stara gospa, ter pokazala na devojko, vso razgreto od baš končanega medenja; dekle je stalo počivajoč pri oknu, vse potno z debelim, bronastim obrazom in odpelo umazano jopo na prsih, da bi jo pihljajoči veter nekoliko ohladil.

»Le pij Katrica;« prigovarjala je prijazno gospa Rybova in postavila lonec na klop.

»Povejte mi, ljudje božji, kaj imate neki tam v Pragi. Človeku se kar vrti v glavi... ves dan in vso noč... to mesto niti nima časa prespati se!«

»A te prodajalnice, te izložbe... Vsako leto vse čisto novo!...« je žalostno vzdihnila gospa davkarjeva.

»Sama potrata... le Bogu v izpodtiko!« se je razvnela starka in položila roke na svoj katunasti, ceneni predpasnik.

»Človek pride od nas tja v lanski modi, misli, da še vendar nekoliko koraka s časom... a glej: vse je narobe!« se je jezila gospa Hallova, materinsko z raztresenim pogledom gledajoč zlati, masleni zaklad.

»Dekle... kako moreš govoriti tako: vedno tisti vik in krik kakor poprej! Vedi, da imaš petnajstletno hčerko, ne pokvari je!«

»Sedemnajstletno...« je naglo popravila hči, žareč od ponosa.

»Križ božji... Anda sedemnajstletna!« se je križala gospa Rybova. »Dekle je že za možitev!«

»Na to še misliti ni... Ne vem, kaj je z dekletom; drugo leto moram ž njo na ples, tam bo kaj videla... izpametuje se...«

»Na ples...« je dejala zvedavo stara gospa in bele obrvi so se ji nabrale v čopke.

»Ko pa tu ni nič, prav čisto nič, kakor med Eskimojci, pravi mej...« je znova zdihnila gospa davkarjeva, dokazujoč materi, kako

temne strani ima to njih proslavljano selsko življenje. »Ko bi bil vsaj kakšen koncert —«

»Koncert!«

»— ali ko bi dijaki igrali kako igro —«

»Igro!« je vzkliknila stara gospa razdražena in se nehote presedla.

»No, kako veselo igro, ni treba, da bi bila ravno opera!« menila je mirno hči.

»Veselo igro?« se je razvnela mati. »Ne jezi me ... slišiš ... ali Ande ni tu —? Ne vtečaj ji v glavo takih stvari: gledališče še nikoli ni bilo kaj prida!«

»Kakšni ste, mama!« je osupla rekla gospa davkarjeva.

»Gledališče še nikoli ni bilo kaj prida, ti pravim!« je ponavljala trdovratno stara gospa, držeč se svojega mnenja s starikasto trmo, ki niti za las ne odstopi od častivrednih, a malenkostnih predsodkov.

»Mama, saj vendar Anda še ne pojde k gledališču« — se je smejala hči na pol prisiljeno.

»Ne jezi me s tistim »še ne«. To je kakor na krhkem, tenkem ledu. Vse kriči: Niso še udrl!« — a zdajci je vse pod vodo. To ti povem, Mari, ne govori o takih stvareh z dekletom, sicer bo nankrat propozno!« — Starka je jezno majala z ramama in v obličju, ravnokar tako mirnem, je zdajci vzplamtel razpaljen blesk.

»Mama — to bo le burka, eno dve dejanji« — se je nevoljno izgovarjala gospa Hallova, z velikim samozatajevanjem prenašajoč to nezaslišano trmo starih let.

»Burka! Čuj me, Mari, ti me takoj prvi teden spraviš odtod!« razkačila se je starka in vstala energično, kakor v dokaz, da je pripravljena pri tej priči oditi v Prago.

»Mama — saj vendar še ne gori. Dekletu se ni zgodilo še prav nič!«

»Ali niso morda tu kaki — kako se zovejo tisti potepini — kaki glumači?« je vpraševala babica še vedno v dvomu in sivožolto obličje se ji je nabralo v sto gub, kakor če kdo zmečka robec.

»Ne! ... št! ... Anda teče!«

Na lesenih stopnicah so se začuli urni, kakor kozlovski skoki in zdajci se je na najzgornji stopnici prikazala Anda, rdeča, kakor potonika. Modre, malo motne oči so se svetile v otročjem veselju, in svetli, v kito spleteni lasje so bili razmršeni.

»Joj! Joj! Babica! Trnkovi imajo mlade mačke! Tako lepe ... Majhne in kakor iz sladkorja! Mlade mačke!« je kričala devojka

samega veselja in gospe sta se spogledali z žarečim, pomembnim usmehom.

»Tak otrok!« sta mislili obe in v babičinem obrazu se je pojavil tisti slastni odblesk poletne, solčne složnosti, kakor pred tistim smešnim prepirom.

Oči kar ni mogla obrniti od devojke.

Sedemnajst let! In tak otrok, ki vzklika nad mladimi mačkami! Kake smešne bojazni je imela babica! Saj vendar ta otrok ničesar ne ve, nima nobene skrbi; kakor beli cvet povodne rože: lesketale so se v njem solze, a ne solze skrbipolne ljubezni, marveč častivredne, naivne, skoro nebeške solze zaradi krasne punčike, ki ji je naenkrat zbolela!

In človek naj bi govoril o možitvi in o doti! Široko bi odprla velike, modre oči in stavimo, da bi vtaknila mezinec v usta in prosjačila, naj bi ji rajši dali krajcar za bonbone!

Babica ji je obstala z očmi na žametastih licih in naenkrat so se ujeli njiju pogledi. Anda se je spustila v smeh. Pinjeno mleko se ji je pocedilo iz lonca in široki, beli brki so se ji naredili pod noskom; nekoliko kapljic je poteklo niže in ji padlo na polne, od smeha tresoče se prsi. Ta prizor je bil nepopisno dražesten in pikanten. Stara gospa se ni mogla odtrgati od teh nedolžnih otročjih ustnic. Da! to so bile ustnice, preko katerih ni hodila Skakspeareova kraljica Mab v nočnih sanjah, na fantastnem vozičku od lešnikove lupine, ki se v sanjah vozi preko dekliških ustnic, da takoj sanjajo o poljubčkih! Sveta nebesa! Kako bi se to dete moglo omožiti! Vsaj bi niti ne znalo gobčka nabrati k poljubu! Nikdo drugi bi od nje ne dobil poljuba, kakor njena skrbno gojena, po matersko razneževana voščena Mina!

II.

Vonjava raznega cvetja prodira skozi okno v sobo. Babica je zaprla obrabljeni koledar z motvozom na hrbtu za obešanje in snela črne, koščene naočnike. Čitanje jo je utrudilo. Dandanes ljudje pišejo tako čudno, tako zamotano, visoko, raztegnjeno. Koledar ji je zdrčal po kolenih na zeleno preprogo in stara gospa je gledala skozi okno v gorki dan, ki se je zdel, da je poln srebrnega, drobnega, žarečega prahu. Privezala si je malomarno ruto na redke, s pomado prilepljene sive lase in zvila dopleteno nogavico, prebadajoč počasi kot utrujena z iglo veliki, sivi klopčič.

Šla je po škripajočih stopnicah na vrt. Medlost je ležala v zraku, polnem močne vonjave. Pes se je dolgočasil na solncu, iztegovaje rdeči, kakor iz flanela izstriženi jezik, in včasih potresel z ušesi, ka-

dar so mu muhe, razdražene od soparice, sedle na nos. Kure so spale pod kolarnico. Od kurnikā je prihajala zevajoč neprijazna dekla, nesoč v dlani edino najdeno jajce; vse je nekako obležalo vsled soparice, zaprlo oči in umolknilo.

Stara gospa je šla na vrt.

Vedela je, kam se skrije. Tam-le v kotu, pri zidu sosednjega vrta pod visoko zimsko hruško, zarastlo z bršlanom in krljikovino slikami, izstriženih iz nemških časnikov. Tam sede z nogavico, izplete enkrat naokoli... in ako zadremlje: kdo bi se mogel premagati v tej vročini, ki teče v človeka kot životni balzam. Stara gospa je šla počasi in bilo ji je prijetno kakor v topli kopeli. Pesek je slabo škripal pod črevlji; šla je mimo ozke gredice navlašč zasejanih kamilic, tega za vse koristnega zdravila v Rybovi rodbini, mimogrede odtrgala pero od krljikovine, koje rdečkasto jagode so že črnele, in potem obstala.

(Konec prihodnjič.)

Zadnja borba.

(Kolcov.)

Nad menoj je burja vila,
Grom po nebu je besnel,
Um usoda mi strašila,
Hlad mi dušo je objel.

A jaz nisem pal trpljenja,
Krepko vzdržal sem udar,
V duši ohranil željenja,
V čelu — silo, v srcu — žar!

Kaj poguba! kaj spasenje!
Kar že hoče, to naj bo!
Saj položil sem življenje
V božjo davno že roko.

Vera ta nikdar ne zdvaja,
Meni je življenja vir;
V nji stremljenje je brez kraja
Pokoje v nji in tihi mir.

V boj ne zovi me, usoda,
Z bedo žugati nikar;
Jaz gotov sem s tabo, toda
Z mano ti ne boš nikdar.

Dušo mi dviguje sila,
V srcu vre mi vroča kri,
Pod razpelom mi gomila,
A ljubav — na njem visi.

Iz ruščine preložil A. l. Benkovič.

Rusija.

Po Ivanu Hoiču, posnela Márica.

Dasprotno pa ne ljubi Veliko-Rus poljedeljstva. Nikdar mu ne pade na um, da bi po vzgledu posestnika uredil svoje gospodarstvo, ali da bi polje obdeloval na novi način. Prav tako si gradi svoje hiše po starem običaju še vedno lesene, dasi vidi, kako so požari česti.

Veliko-Rus je povprečno jako darovit; on razume vse naglo brez velikega napora; ako se posveti znanosti, zmaga najtežje probleme z največjo lahkoto. Kakor v obče vsi Slovani, tako imajo tudi Veliko-Rusi poseben talent za tuje jezike. Nek nemški pisatelj trdi, da je temu tako, ker je ruski jezik sam po sebi težak in da si Rus, učeč se svojega jezika, tako uvežba sluh in izgovor, da je zanj naučenje drugih jezikov igrača. Ruski jezik je silno bogat na glasih in oblikah, zato se ga jako težko nauče Germani in Romani. Kljub obilici jednostavnih in sestavljenih konsonantskih glasov je ruski jezik zelo blagoglasen in posebno prikladen za petje. Tudi v jeziku se kaže veselo in ljubeznivo bitje Rusa, osobito v pre mnogih diminutivnih in ljubkih besedah, kar često spominjajo posebno angležki, nemški in francoski potopisci Rusije.

Naobraženi Veliko-Rusi ljubijo posebno filozofske nauke, kar nam potrjujejo ruska in inozenska vseučilišča, na katerih se mnogi ruski mladeniči posvečajo filozofskim naukam. Ker so Rusi taki izvrstni dijalektiki, je povsem naravno, da je v njih mnogo izvrstnih pravnikov, katerim se na javnih sodnih razpravah slušateljstvo divi toliko radi njihovega prirojenega govorniškega daru, kolikor radi njihovega bistrouma. — Vendar se zdí, da ima Veliko-Rus za prirodne nauke največ volje in največ sposobnosti. Na polju kemije, botanike in mineralogije imajo Rusi učenjakov, kojih imena se spominjajo po vsem svetu z velikim spoštovanjem. Nad vse pa imajo Rusi izredne sposobnosti za matematiko. Oni so že mnogo storili na tem polji in dela njihovih matematiških velikanov: Ostrogradskega, Bunjakovskega, Savića in drugih so prevedena na nekatere zapadne jezike.

V obče se vidi, da ni daleč čas, ko bode Rusija v mnogih strokah ljudskega znanja imela prvo besedo.

Dolgo časa so imeli oni Rusi, ki so se posvečali takim strokam, ki sezajo naravnost v človeško življenje, kakor zdravilstvo in lekarstvo, težek položaj. Tako je Peter veliki zabranil svojim roja-

kom vodstvo lekarn, pa baš radi tega so bile lekarne dolgo v rokah tujcev, osobito Nemcev. Prav tako so se do pred kratkim v Rusiji posluževali rajši tujih zdravnikov. Danes je to vse drugače. Rusija ima veliko število izvrstnih ruskih zdravnikov, koji uživajo znamenit ugled v najvišjih krogih, nekateri od njih so celó svetovno znani.

Veliko-Rusi nimajo, zato, prave volje ni ljubezni za ono znanje, koje bi bilo pojedincem in vsemu narodu najkoristneje in to je poljedelstvo. Veliko-Rus ima še zdaj preveč nomadske krvi v svojih žilah; on je zelo živahen, a premalo vztrajen ter nima rad težkega poljedelskega dela. Nasprotno je pa rojen trgovec in kakor tak zna zbirati premoženje. Pripoveduje se, da so nekoč inozemski židje prosili Petra velikega, da bi jim dovolil trgovati po Rusiji, a Peter, poznaoč sposobnosti svojih Veliko-Rusov za trgovino, jim je odgovoril:

»Ne morem vam tega dovoliti radi vas samih, ker bi vas moji Rusi kmalu prekosili, da bi morali potem oditi iz Rusije kakor berači«.

Veliko-Rus uporablja vsako priliko, da se umakne oratarstvu, koje mu je dolgočasno in brez menjave, pa se raje loteva ktere koli si bodi obrti. Ker je Veliko-Rus sposoben in spreten, poprime se rad kakoršnega koli dela, samo če ni treba, da pri tem preveč naprera svoje sile. Na Belem in Črnem morju je on izvrsten ribič, v gozdnem severnem pasu je večš drvar, v sibirskih pragozdih večš lovec, v tovarnah dober delavec, a v velikih mestih je on dober dninar, sluga in natakar.

Od vseh slovanskih narodov je Veliko-Rus edini, ki si je znal ustvariti in čuvati veliko državo, in to v nepovoljnih zgodovinskih in prirodnih neprilikah.

Malo-Rusi so večjidel visoke rasti, vitkega stasa, tankih kosti in okroglastega lica. Fizijonomija Malo-Rusa je izrazna in mila a črnkasta polt spominja nekoliko na »teint basané« Iztočnjakov. Dolgi lasje Malo-Rusa so temnoplavi, kakšenkrate tudi črni, redkdo-kedaj svetli. Oči so večjidel sive, največ temnosive; imajo pa tudi temne ter črne oči, dočim so modre oči prav redke.

Malo-Rusi so v obče lepi ljudje v možeh so močne, resne poteze ter se zde starejši nego so v resnici. Žene so največ male rasti in lepege stasa, čestokrat temnih oči s črnimi trepalnicami. Izraz lica je nežen in prijazen in nekako melanholičen.

V kretanji je Malo-Rus počasen, rekel bi skoro apatičen; dela rad a ni niti tako vesel, niti tako podvzeten kaker Veliko-Rus. Žene so jako delavne. O lepih duševnih sposobnostih Malo-Rusov pričajo

njihove narodne pesmi, pregovori in modri reki. Živeči v nepreglednej ravnini skozi stoletja, ima Malo-Rus bujno fantazijo ter ima posebno rad, kakor pričajo maloruske pesmi, alegorije in simbolike, slike in prisposodbe. Njegova domišljija oživlja celo prirodo, koja ni nič drugega nego simbolično utelesenje raznih pojavov človeškega življenja. Malo Rus je mehke narave in zelo občutljiv. Priroda in podnebje sta razvila v Malem-Rusu to čustvenost, katera se javlja ob vsakej priliki v ljubezni, veselju, žalosti, v udanosti soprogov in v nežnosti do otrok. Ta čustvenost in živahna fantazija je rodila po melodiji in vsebini tako dražestne narodne pesmi, ki so poznane po vsem svetu. Kako ima Malo-Rus smisla za lepoto, vidi se iz tega, da si svoj dom obdaja z vrti in drevjem. Dekleta si po letu rade vpletajo cvetje v lase. Posušene ter umetne rože iz barvanega papirja krasijo v hiši podobe svetnikov.

Malo-Rus je jako pobožen, toda za dogmatične podrobnosti on ne mara, zato ni med Malo-Rusi razkolnikov kakor v Veliko-Rusih. Prevelika čustvenost in občutljivost je kriva, da je Malo-Rus nekak skeptik, neodločen in brez eneržije. On je sentimentalen ter pije zato, da si s čašo ugaša pravo ali izmišljeno tugo. Često je apatičen za življenske pojave, kar se tu in tam opaža tudi med naobrazenci. Tu se ti teško za kaj odloči, a tam zopet ne moreš odvrniti ga od onega, za kar se je enkrat odločil. To mu je pomoglo, da je pod tujim gospodstvom ohranil svojo pravoslavno vero, narodnost in jezik.

Malo-Rusi so med seboj iskreni, odkritosrčni in drug drugemu udani. Svojo domovino ljubijo izredno ter neradi ostavljajo svoje rodno mesto. Zadovoljni so z malim, doma imajo česar jim treba za življenje, po kaj bi torej hodili od hiše?

Malo-Rus je večjidel kmet in pastir. Za mehaniški posel, za trgovino ter za obrt nima niti volje niti sposobnosti. V tem je pač velika razlika med Veliko- in Malo-Rusom. Med tem ko ti Veliko-Rus na semnju ponuja in hvali svoje blago na vse mogoče načine, da bi kaj kupil od njega, ne ponuja ti Malo-Rus svojega blaga in celo, ako ga vprašaš, odgovori ti, kakor da se mu ne ljubi. Maloruske žene so pa za trgovino mnogo spretnejše, ker so živahnejše, podzvetnejše in domiselne.

Ker Malo-Rus jako uvažava osebno svobodo, je povsem naravno, da je žena v Malo-Rusih bolj spoštovana nego v Veliko-Rusih. Ona je ravnopravna tovarišica in prijateljica svojema možu. Res je, da maloruska žena mnogo dela, a pritožuje se nikoli ne, ker

je gospodinja v svoji hiši. Gorjé onemu, ki bi žalil ženo Malo-Rusa, ta bi kaj takega pametoval.

Malo-Rus je občutljiv, poetičen in ljubitelj pesmi, poleg tega pa dobričica do naivnosti. Ob času košnje in žetve odhajajo cele družine s koso, sè srpom in »bandurko« (tamburico) v južne kraje. Malo-Rusinje si kitijo o žetvi glavo s klasjem, kakor si Bolgarke o trgatvi krasijo glave s rožami. Ljudstvo je ohranilo svojo narodno nošo kakor v Veliko-Rusih. Malo-Rus nosi belo srajco, Veliko-Rus rdečo, na to pride telovnik in jopič, bele hlače vtika Malo-Rus pod kolenom v visoke čizme. Po zimi nosi še kožuh. Na glavi ima ali črno kapo ali širok klobuk. Malo-Ruskinja se oblači v dolgo belo srajco, ki je spredaj ob krajih in na rokavih navadno rdeče lepo vezana; nad srajco ima temno, za ped krajše krilo, ki je spredaj pokrito z ukusno vezanim predpasnikom, a med obema širok, od zadaj zaprt životek brez rokavov. Glavo si pokrivajo ali z rdečim robcem ali pa s kapo srednjeveške oblike. Vsa obleka je domače delo ter je po kroju in nakitu zelo podobna hrvatski narodni noši. Ako si na trgu med kmeti, zdi se ti, kakor da si v Hrvatskej. Tudi kmetske hiše so podobne hrvatskim kmetским hišam, obično so lesene sè slamnato streho, pročelje je obrneno na dvorišče, odkoder je uhod. Pod je obično od poravnane in nabite ilovice, notranje stene so pobeljene, pri vratih je ogromna peč, v kotu visoka postelj. Pri vsaki hiši je vrt ograjen sè živico. Vse, kar je v Slovanih prstonarodnega, in dasi so ti tako razkosani, spominja na eden in isti izvor. Tudi Malo-Rusi imajo svoje slepce, koje vodi deca od vasi do vasi, od trga do trga. Ti pojejo stare pesmi sè spremljevanjem »bandure«. V starih časih so spremljali Kozake v boj, da so jih hrabrili s pesmijo.

(Dalje prihodnjič.)

Iz poezij Lermontova.

Ne, zate srca žar mi ne gori,
 Za mene ni bliščaj krasote tvoje —
 Bolesti ljubim v tebi prošle svoje
 In izgubljene svoje mlade dni

Kadar pogleda s tebe ne spustim,
 Oči ti vladam v zvezdni sijajni
 Popolnoma vtopljen v razgovor tajni,
 Ne s tabo — srcem svojim govorim.

Jaz z devo govorim mladostnih dni,
 Na tvojih iščem druga lica bela,
 Na ustih živih — usta onemela,
 V očesih — žar ugaslih že oči.

Iz ruščine preložil A I, B e n k o v i č.

Pristna ženska potrebuje ljubezni za življenje

Spisal Etbin Kristan.

Iz »Dokumente der Frauen« prevel R. D.

tavek, s katerim naslovljam svojo razpravo, sem čital v «listnici» lista »Dokumente«. Izrekla ga je neka nasprotnica ženskega gibanja, a zdi se mi vsekakor vreden, da se nekoliko bolje osvetli. Ne, da bi se morda hotel norčevati iz njega, ampak dotakniti se ga hočem v dokaz, da bi se morala baš ljubezni potrebna žena z vsem svojim zanimanjem udati pravnemu boju ženâ in kar največ možno pomagati, da se današnje neznosno borne razmere nadomestijo s pametnimi odnošaji.

Pristna ženska potrebuje ljubezni za življenje.

Niti trenotek mi ne vstaja dvom, da ta izrek ne bi bil istinit. Menim pa, da je prav za prav tudi možu ljubezen potrebna ter da tiči v tem oziru že v naravi človeštva neka enakost spolov. Nikaikor pa se ne strinjam s tem, da bi se imela trditev tako umevati, da bi ženska potrebovala samo ljubezni, iz česar bi sledilo, da se ji ni treba brigati za nobeno drugo stvar na svetu in iz česar se res izvaja lažnivi nauk o »naravnem poklicu ženske kot hišne mamice«.

Bilo bi prav za prav absurdno, ako bi skušal dokazati, da je na svetu zelo znatno število rečij, ki se dotikajo ženske ravno tako ali vsaj blizo tako, kakor ljubezen. No, tega niti ne nameravam. Dosti je, da se ozre ženska v lastnem življenju nekoliko naokrog. V tem oziru pride pač sama do pravega spoznanja.

Toda ljubezen. Njej, katero ima človeški rod zahvaliti za svoj obstanek, njej, ki vstvarja v življenju najblaženejše užitke in najboljšne muke, hočem posvetiti nekoliko vrstic. Trdim, da današnje razmere ljubezen profanirajo, da ji jemljejo vse mogoče svetosti in svetišča, kar ima ona svetega.

Skoraj hraber mora biti, kdor hoče v današnjih časih priznati, da ceni ljubezen. V lirskih pesnih, ki se jih ne smatra resnimi, ali na gledališčnem odru, katerega se priznava samo kot sredstvo lahkotne zabave, je kaj takega še dovoljeno. V praktičnem življenju velja ljubezen kot smešna sentimentalnost, in človeka, ki vanjo veruje — bodisi ženska ali možki — smatrajo nekako za izrodek.

Priznava se sicer zakon, trpè se »razmere«, vzdržujejo se maitrese, toda ljubezen...? Smešno! Možu izbijejo oziri njegovega gmotnega obstanka sanjarije iz glave, deklici pa že njeni stariši vravnajo pamet.

Tukaj je modrost stavka »omnia sunt naturalia« pri kraju, kajti ta položaj ni naraven in blazno bi bilo trditi, da si dela narava sama silo. Ljudje — ljudje so ustvarili razmere, v katerih se narava zatira in preklinja, v katerih je postala sužnja in zločinka. Narava h o č e ljubezni, toda ljudje jo ovirajo v izvrševanju njene volje. Kjer nastopi ljubezen, dela ji kakoršnakoli sila zapreke, da se ne more popolnoma razviti, da nastane trpljenje — bolezen. Silovana narava reaguje — noben vzrok ne ostane brez učinka. Če je torej to naravno, kar je plod svobodne, nepokvarjene narave, ne morejo se današnje razmere smatrati naravnimi in da se pomore naravi do njenega pravega delovanja, je neobhodno potrebno, da se današnje razmere odstranijo. Da pa ne stopi nova potvoritev na mesto sedanje, je tudi potrebno spoznavati naravo, njeno bistvo, njene zahteve in se morajo razmere v tem smislu uravnati.

Pristna ženska potrebuje ljubezni za življenje.

Izvrstno! To je zapisano tudi v knjigi narave. Kaj je ljubezen? Kje je ljubezen? V naši meščanski družbi? Lahkoverne in nekoliko optimistiške duše potrdé to vprašanje. Družba se res bavi z neko rečjo, ki se vidi naivnežu, kakor bi bila ljubezni vsaj zelo sorodna! Država in cerkev kot predstojnici družbe poznata zakon. Jaz pa trdim, da imata zakon in ljubezen samo izjemoma kaj skupnega, kajti niti se more trditi, da bi bil zakon živi vir ljubezni, niti da bi bili zakoni, ki so dandanes v navadi, proizvod ljubezni. Da, ako se primeri tuintam, da se dvoje človeških bitij združi iz iskrene, strastne naklonjenosti v tako imenovano, »zvezo za življenje«, tedaj je prav moderno zakonsko življenje najbolj primerno, da prežene ljubezen počasi, pa gotovo iz njenega doma.

Uvodoma sem opomnil, da mora biti skoraj pogumem, kdor hoče v današnjih časih priznati, da ceni ljubezen. Človeka, ki sodi o ljubezni količkaj idealno, se v resnici smatra kot nemodernega, kot antikviranega. Poslušajmo le pogovore, v kakoršnikoli možki družbi. O ženskah se tu gotovo mnogo govori. Toda v kakšnem tonu! Gorje, ako bi kakemu »sanjaču« prišlo na um, da bi se spominjal dame svojega srca z resnimi, dostojnimi besedami! Bil bi gotovo tarča najduhovitejših ali tudi najumazanejših dovtipov; kar pa o takih prilikah doleti ženo, to navadno tudi ni malenkost. To gotovo ne more biti brez vzroka, kajti, nota bene, to ni izjema, nego to je pravilo in kar je nasprotnega, je izjema. A to je umljivo. Kako naj bi bilo drugače, ako se vsi družabni odnošaji zakrožujejo s tem, da postane iz ljubezni — smešna igrarija? Ako se vzgajajo cele generacije za posel, ki mora ugonobiti ljubezen? Ako imamo institucije

kakor je kavcija častnikove soproge ali zdravniška preiskava žene železniškega čuvaja glede njene službene zmožnosti?

Ženska čuti strastno poželenje po ljubezni, toda pokazati ne sme tega, ker bi bilo nasprotno »običaju«. Pa če že ne more več prikriti, vendar ne sme slediti nagonu svojega srca, ker je tisoč in tisoč »ozirov« na poti. In če končno ni očeta ali matere, ki bi ugovarjala mesalijanci v »pravem interesu« svoje hčerke in ako se njena želja združi z njegovo željo, tedaj se pojavi še v naših razmerah najvažnejše vprašanje po sredstvih za napravo in vodstvo gospodinjstva: po njenem premoženju in njegovih dohodkih. Ako to kramarsko računarenje že profanira največkratnejši čut srca, postaja isto v neštevilnih slučajih sploh nepremostljiv zadržek, ki zapoje vsaki ljubezni labodji spev.

Pristna ženska potrebuje ljubezni za življenje. Da, baš za to se gre. Razmere treba ustvariti, v katerih se ne bode ženska samo v posebno ugodnih okolščinah lahko možila, temveč v katerih bode lahko ljubezni našla in ljubezen vračala. Gre se za to, da se povrnejo ljubezni uropana prava, za to, da se zlomi denarna premoč nad ljubeznijo.

Nikakor ne stojim na stališču, da je boj za dosego tega cilja samo ženin poklic. Kdorkoli smatra svobodo kot to, kar je v resnici, bi moral vstopiti tudi za popolno emancipacijo, za neomejeno pravo ženske. Toda to mora vsakdo umeti, da morajo v prvih vrstah teh bojevnikov stati ženske same in sicer baš one, ki so si ohranile vero, da potrebuje pristna ženska ljubezni za življenje*).

Književnost in umetnost.

Ivan Cankar: Vinjete. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 1.80 gld., po pošti 1.90. O tej najnovejši knjigi vse nekako še molči; zdi se, kakor da se vsi boje odkrito izpregovoriti o njej; eni je nečejo grajati morda iz strahu pred Cankarjevo ironijo in sarkazmom, drugi je morebiti ne marajo hvaliti iz — zavisti.

*) Ta članek, katerega je spisal naš rojak Etbin Kristan za list „Dokumente der Frauen“, ponatisnila sta tudi „Frankfurter Zeitung“ in „Bukarester Tagblatt“ mimo drugih manjših listov.

Moje menenje o Cankarjevi knjigi je skozi in skozi subjektivno, kakor je pisatelj sam ves subjektiven.

One dni, ko sem čitala Cankarjeve »Vinjete«, zdela sem se sama sebi nekako pripravna za junakinjo kakove Cankarjeve črtice. Glava mi je bila težka, oči so mi gledale utrujeno in mrtvo in čutila sem se tako duševno potrto in pobito, ker sem videla, kamor sem se ozrla, tiste blede obraze, mrtve oči, ležeče globoko v jamah, in premikajoče se okostnike. Ker je knjiga tako vplivala náme, ki se ne morem ponašati s prekrepkimi živci, zato sem jo priporočala tistim, ki imajo krepke živce.

Ko danes zopet pregledujem drugače razpoložena te spise z mirnimi živci in »kritičnim« očesom, vprašujem se, ali me je res to čitanje napravilo tako, ali nisem marveč bila še pred čitanjem taka? In listajoča in z nova čitajoča po knjigi tuintam, vidim, da sem delala Cankarjevi knjigi krivico ter da imam takov utis, kakoršnega so mi ostavile »Vinjete«, pripisati le sama sebi, ker sem je iz nepotrpežljivosti in radovednosti čitala preveč zaporedoma.

Danes se mi vsa stvar vidi drugačna. Občudovala sem sicer že tedaj Cankarja v opisovanji človeške duše in srca; res da je to srce večinoma bolno, a je tudi neizreceno resnično; danes pa (Cankar sam najbolje ve, da je vse naše dejanje in nehanje odvisno od tega, kako je razpoložena naša duša), danes vstajajo njegove osebe: Helena, Ana, Marta in Magdalena, njegov Lužar in njegova Nina, Pavla in Matilda, njegov stari učitelj Mrva, njegov Krajnik in tega soproga ter sam »Original« Ivan Cankar govoreč mi: — Ali nismo ljudje, ali ne čutiš sama, da čutimo človeško, da čutimo tako, kakor je primerno naši zunanosti, našim bledim obrazom, našemu bolnemu izrazu v licih? Povej, ali je še kdo pri nas Slovencih opisal tako kratko in vendar tako resnično človeško dušo in človeške misli? Ali je kdo pogledal sam vas tako, kakor je Cankar pogledal v se pred »svojo miznico«? Ako smo taki, ako smo bolni na na duši in telesu, ali smo krivi mi? Ali nas ni marveč slučaj, usoda, odgoja pahnila v nesrečo, da hodimo okoli z bledimi lici v in upalimi očmi? Ali ni morda zato naše čustvovanje resnično? Ali naj nas zato pisatelji ne jemljejo za protagoniste? — Na vsa ta vprašanja in na nemo očitane Cankarjevih junakov in junakinj vklanjam danes svojo glavo ter pravim: Mea culpa, mea culpa....

V svojih spisih »Človek, ki je izgubil prepričanje«, »Poglavje o bradavici«, »Literarno izobraženi ljudje«, in v svojem »Epilogu« se je Cankar pokazal duhovitega satirika. Čitajte prosim, »Človek,

ki je izgubil prepričanje« pa »Poglavje o bradavici« in povejte, ali se niste smejali, odobraval in pritrjevali ob enem.

Jezik Cankarjev je tako krasen, tako blagoglasen in njegov stil tako »gosposki«, da se čitatelju zdi, kakor mehka fina glasba.

Márica.

»Prosvjeta«, št. 18. je prinesla životopis našega pesnika dra. Frana Prešerna, njegov portret z lastnoročnim podpisom ter sliko njegove rojstne hiše.

Vereščaginove slike. V Rusiji je izdal F. S. Bulgakov zbirko slik slavnega umetnika V. V. Vereščagina iz dobe francosko-ruske vojske l. 1812. Predgovor tem slikam je napisal umetnik sam, zraven pa dodal nekako tolmačenje iz spominov očitvidcev. V poslednjem času se je Vereščagin vglobil v proučevanje ruske prošlosti, išoč v njej junakov. Tak junak mu je Napoleon I. Umetnik je vrel iz njegovega življenja oni moment, ko se je ta »vladar sveta« vzel prav na vrhunec svoji slave, kar je našel v Kremlu. Napoleon je zavzel ves njegov interes kakor vrhovni gospodar osode cele Evrope in kakor jako nesrečen človek, v čigar življenju se je odigrala prava tragedija. V celi vrsti slik kaže Vereščagin evolucijo Napoleonovega genija, kateremu se je kar stemnilo pred očmi od samih zmag ter je na Ruskem v prvič naletel na zapreke. Na vseh teh slikah je Napoleonov obraz tragičen Evo ga, kako sedi zamišljen in žalosten na visočinah Borodinskih, evo ga na Poklonoj gori, kjer srdit čaka odposlanstva velikašev; evo ga med zidinami Kremla, ko ga plamen že obkrožuje; evo ga na povratku v siromašnej vaškeji cerkvi, kjer mu je osoda odkazala bivališče, a na vseh teh slikah so vtisnjene karakterne tragične črte na Napoleonovem licu. Cinizem je bil glavni značaj francoske vojne in radi tega jih je, po razumevanju ruskega naroda, doletela božja kazen. Napoleon kakor njegovi maršali so cerkve pretvarjali v konjarne in vojašnice. Kako se iz svetih ikon katere so spremenili v jasli, širi sijaj, koji prorokuje zlo! Vse kaže, da je brezumnemu uzurpatorju odsojen nagel konec. Naposled vidimo vojsko na potu v Berezini, zameteno sè snegom, izmučeno, osramočeno. Pred Vereščaginom se je samo Lev Tolstoj s tolikim talentom vglobil v ono dobo. Mnogo let je umetnik posvetil izučevanju tega predmeta, mnogo je razmišljal o Napoleonu, prečutil sè svojim ruskim srcem težke dneve narodne bede, da je naposled ustvaril celo galerijo živih slik.

Pesmi Etbina Kristana. »Slov. narod« piše: Znani pisatelj Etbin Kristan naznanja, da izda v kratkem svoje pesmi v pesmi

knjigi. Pesmi izidejo v 8—10 snopičih po 10 kr. Ako bo dovolj naročnikov, izide prvi snopič že prihodnji mesec. Naročila je pošiljati gospodu pisatelju v Trst, via Valdirivo št. 17, III. nad. Z ozirom na svobodoumno smer, katero zastopa Etbin Kristan, utegnejo njegove pesmi najti splošno zanimanje.

Kaj hoče ?

Tam v hladnici listek je ležal,
ko dravec iz nje je odšel;
vesela sem gledala listek:
Kaj pisal na listek je bel?

Vesela sem gledala listek,
a rekel mi v črkah ni nič,
le vaze obrise sem zrla —
v njej cvetke polomljen vršič...

Kaj hoče, kaj pravi ta cvetka? —
Mar naju ljubavi gorki,
in srca utripom tu v prsih
kot cvetki poguba preti?

Zorana.

Razno.

Karolina Světlá. Dne 7. t. m. je umrla velika, genijalna češka pisateljica Karolina Světlá v 70. letu svoje starosti. Pričakujemo od g. pisatelja, ki piše »Album čeških žen«, obširnega životopisa.

Sundečić — »Slovenki«. Srbski pesnik, star na telesu a mlad na duhu, blagorodni gospod Jovan Sundečić. mi je pisal radi jugoslovanske vzajemnosti nastopno pismo:

Velevriedna i poštovana gospojo!

Još od nastanka Vašega mnogocienjenoga časopisa, koji nosi ime »Slovenka«, (milo ime; ime, koje mene potsieća na tolike slatke i ugodne uspomene u tečaju mojih doživljaja) nalazim se medju Vašijem predplatnicima, i rado »Slovenku« čitam, skoro od koricâ do koricâ.

Iskreno i bez ičesova komplimenta mogu Vam reći, da taj časopis prekrasno cvati pod velevriednim Vašim uredništvom. Izbor mu je uopće dobar, prekoristan i vrlo poučljiv. Samo po gdjekoja pjesma zaginje na zapadni, po našu poeziju, štetonosni verizam, koji nju nemilo svodi s nebesnih viseva u samu prlu zemaljsku prašinu.

Šta više?... Ja sam pojavi Vašega časopisa posvetio jednu svoju pjesmu, kojom sam baš iz duše pozdravio takovo divno poduzeće vrsnih i čestitih slovenačkih sestara: isto onako, kao što sam u svoje doba pozdravio pojavu godišnjika »Србкиња«, čim su ga srpske mi sestre počele na svijet iznašati.

Na žalost, »Србкиња« je već prestala; a mila joj sestrice »Slovenka« još svojim vlastitim životom živi, i uprav na diku služi slovenačkomu ženstvu. — Bože nam je podrži za duga i duga vremena!

Nego, — mislim da bi već bilo doba, da se osobito južno Slovenstvo po svijem svojim stranama počne brinuti što svesrdnije i što ozbilnije za Slovensku uzajamnost; i tô — barem za sada — posreštvom najprobitačnijega zblizenja na općemu književnomu polju i na duhovnomu narodnomu ujedinjenju, koje bi nam pak s vremenom moglo uroditi srećom, slobodom i slavom po savkolik naš narod od Ponta do Triglava. — Zato bih ja želio da i Vaša »Slovenka« pruži podesnu priliku takovoj medsobojnoj našoj uzajamnosti.

Pored svega preudesnoga i neprežaljivega razdora, koji dandanes bjesni izmedju Hrvata i Srba: ipak su Hrvati i Srbi zblizeni u književnomu jeziku tako, da već sada zavisi sva pravilnost hrvatskoga i srpskoga jezika samo od hrvatskih i srpskih pisaca, kojima je taj jezik, manje ili više poznat i dostupačan. — Medjutim opažam, da su nam se braća Slovenci od njeko doba već počeli mnogo približivati; a braća Bugari, prije ili kašnje, morati će uvesti u svoju pismenost taj isti hrvatski ili srpski jezik.

Na ovomu mjestu interesno je, da Vam i tô pripomenem, da je Slovenac Kolar stvorio Srbima Vuka Karadžića; a viloviti Vaš + hit Stanko Vraz, da je u kolu Gojevaca bogovski propjevao hrvatskim ili srpskim zvučnim, bogatim i zlatnim jezikom. — Okolnost, koja svakako u sebi ima velike važnosti za našu uzajamnost.

A sad, evo me na ono, što bih ja živo želio, da »Slovenka« učini u ime naše sveopće uzajamnosti. — Trebalo bi, da ona (barem za sada) u svojim stupcima dadne mjesta po gdjekojoj dobroj pjesnici, srpskoj i hrvatskoj, koje bi se imale napisati obojnim slovima — ćirilicom i latinicom: — kako bi se na taj način častito slovenačko

ženskinje, malo po malo, moglo priučiti i priviknuti jednim i drugim slovima našega naroda; a u isto vrijeme, i osladiti se još milinama i vrsnoćama srpske i hrvatske pjevanije, koja se takmi u slasti, ja-koći, jedrini i gipkosti s istim talijanskim pjesništvom.

Ako Vi, preplemenita gospojo, privolite na ovaj moj veleskromni predlog, držeći se one naše poslovice: »Zrno do zrna — pogača; kamen do kamena — palača«: evo Vam se ja prvi obećavam,* — u koliko se toga tiče — da ću Vam u prilog priskočiti i biti suradnikom Vaše omiljene »Slovenke«. — Istina je, da sam već stari starac; ali mi još veliki i premilostivi Bog podržava u svoj snazi um i srce, uz polat mašte i jačinu osjećaja.

Ostajam daklen Vami na uslugu. Od Boga Vam zdravje; a od mene žarko srpsko pozdravlje!

Duševno Vam predani

J. Sundečić.

Zahvaljujé se predragemu pesniku na blagonaklonjenosti, mislim, da ustrežem vsem našim Slovenkam, ako ugodim želji odličnoga srbskega književnika ter da dam mesta hrvaško-srbskim pesmam, tiskanim v cirilici in latinici. To morda poleg družega tudi pomaga, da se bodo naše Slovenke vadile v cirilici.

Stoletnica Blaža Potočnika. V nedeljo, 17. t. m., se je slavila v Št. Vidu nad Ljubljano stoletnica velezaslužnoga slovenskega pesnika in skladatelja Blaža Potočnika.

O Blažu Potočniku se sicer ne more reči, da je bil velik pesnik ali velik skladatelj; njegove zasluge za probujenje slovenskega naroda so kljub temu prav znatne. Nekateré pesmi, katere je sam zložil in sam uglasbil, so postale pristna narodova last. Kdo ne pozna n. pr. Dolenjske, Zvonikarjeve, Planinarja, pesmi, ki se pojó v vsaki slovenski šoli tako, kakor je pojó veseli Slovenci, zbrani pri kapljici vina?

Blaž Potočnik se je rodil dne 31. januarja 1799. Šolal se je v Kranji in v Ljubljani, kjer je dovršil bogoslovne študije leta 1822. ter bil 20. septembra istega leta posvečen v mašnika. Služboval je v Šent Jerneju na Dolenjskem, v Ljubljani in naposled celih 25 let v Št Vidu nad Ljubljano, kjer je tudi umrl 20. januarja 1877. Za cerkveno kakor za narodno petje si je pridobil Potočnik neminljivih zaslug, ker se je kot pevovodja sam mnogo trudil za napredek slovenskega petja.

Nemci in ruski jezik. Založnik Rajmund Gerhard v Lipskem oglašá celo vrsto priročnih knjig za one, koji se uče ruskega jezika. Evo teh knjig: »Russische Nationalbibliothek« z akcentovanim

tekstom in doslovnim prevodom pod 12 zvezkov vrstami, vsak eno marko. — »Russische Grammatik auf wissenschaftlicher Grundlage«, cena 2.80 m. »Briefe eines jungen Soldaten von W. Glasunov«. Akcentovani ruski tekst; cena 1 marka. »Übungbuch« za prevajanje z nemškega na ruski jezik. »Hauptschwierigkeiten der russischen Sprache«. Von dr. Abicht; cena m. 5.2». — »Kurzgefasste russische Grammatik« von Hauptmann Cremat; cena m. 1.40. »Phraseologie der russischen Sprache mit grammatischen Erläuterungen«, von Hauptmann Premat; cena 4.50 m. — »34 russische Handschriften in Faksimile reproduziert. Zur Übung im Lesen russischer Schriftstücke«, von dr. S. Anders; cena 1.40 m. — »Präparation zu den russischen Übungstücken«, von Pirrs. 2 Teile à 2.80 m. — »Russische Wandalphabete« von Gerhard. »Russicimen. Sammlung russischer Redensarten und Sprichwörter mit Accenten und deutscher Übersetzung« von Boris Manassewitsch, cena 1 m. — »Russische Meisterwerke«. Akcentovani tekst s tolmačenjem, 16 zvezkov po 60 pfenigov. »Kollektion Manassewitsch«. Z akcenti brez tolmača; 45 zvezkov po 90 pfenigov. »Russische Bibliothek«. Brez akcenta, 53 zvezkov. —

V svojem oglasu sklicuje se Rajmund Gerhard na berlinsko »Kreuzzeitung«, koja je opetovano priporočala da se uvede v višje šole na Nemškem ruski jezik mesto kojega mrtvega jezika in sicer radi formalnega bogastva in praktične koristi ruščine. Vienac.

Šolska Matica. V Ljubljani se snuje pedagoško društvo pod tem naslovom. Dne 7. t. m. so se sešli v ta namen v Ljubljani gg. ravnatelj H. Schreiner iz Maribora, ravnatelj Fr. Hubad iz Ljubljane, prof. L. Lavtar iz Maribora, meščanski učitelj J. Ciperle z Dunaja, nadučitelj Fr. Gabršek in učitelj J. Dimnik iz Ljubljane. Sklenilo se je »Šolsko Matico« postaviti na vseslovensko podstavo ter združiti v nji vse ljudsko- in srednješolske pedagoške pisatelje. V ta namen se je nasvetoval nekaj širši odbor, v katerem bodo zastopani ljudski učitelji iz vseh slovenskih pokrajin in pa učiteljiščni in srednješolski profesorji-pisatelji. Na predlog g. ravnatelja Fr. Hubada se je imenoval predsednikom tega osnovalnega širšega odbora g. ravnatelj H. Schreiner, ki pozove nasvetovane učitelje in profesorje-pisatelje k pristopu. O Božiču se pa skliče v Ljubljani osnovalni zbor, ki določi in sprejme pravila »Šolski Matici«. Ker postane »Popotnik« z novim letom nekaka pedagoška revija, bi postal lahko tudi glasilo »Šolske Matic«. To bi bilo temu društvu gotovo v korist.

Ženitveni obredi Filipincih. Neki angleški list piše o obredih pri ženitvovanju domačinov na Filipinih jako zanimivo. Mladi mož mora najprvo stariše svoje neveste zase pridobiti. Nadalje mora tehati za stavo za izbrano deklico toliko časa, da je ujame pod svojo pazduho. Deklica pa sme svojo roko popustiti ter mu ukazati, da jo mora večkrat ujeti. Potem je izvoljenka njegova nevesta, katero vede domu. Po dveh lestvah, kateri sta nalašč za to postavljeni k stanovanju njenih starišev, morata iti zaročenca k njim. Mladega moža pelje na to oče neveste v sobo, nevesto pa njena mati. Ondi morata oba poklekniti, na kar zlije oče iz skledice na par vodo kokosa. Nato se zaročenca z glavo trčita, s tem pa je konec vseh cerimonij. Svoje »medene tedne« prebijeta v gorovju, kamor se izgubita poročenca za pet dni in pet noči. Potem začneta delati svoje navadne posle. Namesto da bi stopala po lestvah, moreta zaročenca tudi splezati na dva mlada drevesca, katera starejši člen družine toliko časa guga semtertja, dokler ne trčita glavi mladih zaročencev. Šele potem postaneča mož pa žena.

Doma.

Kako se piščanci hitro in dobro spitajo? Naberite si kopriv, kojih je vsepovsod dosti, ter jih posušite. Koprive in koprivino seme so izvrstna hrana za piščance. Posušene koprive zdrobite v prah ter jih pomešajte z rženo moko in z otrobi ter zmesite jih v testo s pomijami ali z vodo, v kojih se je kuhal olupljen krompir. Iz testa napravi grudice ter jih pokladajte piščancem. Poleg tega pa morajo dobiti še trikrat na dan po nekoliko ovsu. Zdravi piščanci bodo na ta način v treh tednih jako težki in tolsti, a njihovo meso bode mehko in vendar tečno. Nabiranje in posušenje kopriv baš ne povzročuje preveč truda, zato pa naj bi se posluževala vsaka gospodinja tega sredstva.

»Der deutsche Landwirt.«

Papirne etikete prilepi na ploščevino tako : Položite pod papir jednako veliki kos gutaperhastega papira ter ogrejte dotično mesto v ploščevinasti posodi od znotraj. Gutaperha se raztopi ter prilepi papir za vedno. Tudi za steklene posode, ki imajo stati v kleti, se priporoča tako lepljenje. V tem slučaju je pa boljše, ako segreješ posodo previdno z vročo vodo,

(Pharm. Zeitung)

